

Jazyková analýza antisemitskej propagandy prvej Slovenskej republiky

Miroslav Řádek – Pavol Struhár

Abstract

Linguistic Analysis of Anti-Semitic Propaganda of the First Slovak Republic. *According to several theoretical approaches, totalitarian states are characterized by extensive, targeted and professional use of propaganda. This is a phenomenon that is identifiable even in democratic states, but unlike totalitarian states, the public has the opportunity to control it and at the same time it has a materially different focus. The first Slovak Republic was established during the international crisis caused by Nazi Germany, and its undemocratic functioning can also be assessed in terms of the extent and quality of political propaganda. The aim of the presented paper is to present political propaganda against the most important goal of the aggressive policy of the Slovak Republic - the Jewish population and to try to evaluate its quality through a content analysis of articles in archived periodicals.*

Keywords: antisemitism, periodical press, Slovakia, HSĽS, propaganda, censorship.

Kľúčové slová: antisemitizmus, periodická tlač, Slovenská republika, HSĽS, propaganda, cenzúra.

Úvod

Mediálna propaganda je fenomén rozvíjajúci sa v čase tzv. masifikácie politiky v prostredí západnej civilizácie 19. storočia. Propaganda mala svoje nezastupiteľné miesto nielen v rámci demokratickej súťaže, ale totalitné hnutia a strany ju v 20. storočí používali ako dôležitý nástroj nielen pri získaní moci, ale aj v rôznych obdobiach totalitnej vlády. Základnú úlohu propagandy pripomína Radoslav Štefančík (2019). Štátna moc v období národného socializmu nemala záujem obmedziť slobody obyvateľov len v politickej, či spoločenskej rovine, ako je to typické pre autoritatívne režimy, totalitná moc mala záujem obmedziť slobodu aj v jeho súkromnom živote (Sartori

1993). Človek mal byť pod vplyvom oficiálnej ideológie na každom kroku, doslova ňou mal byť indoktrinovaný (Štefančík 2019).

Tento konferenčný príspevok sa venuje postoju Slovenského štátu voči židovskému obyvateľstvu žijúcemu na jeho vtedajšom území v kontexte mediálnej línie antisemitskej politiky. Antisemitská orientácia HSLŠ a prvej Slovenskej republiky sú všeobecne známe. V článku sa primárne zameriavame na výskum antisemitskej propagandy v dobovej tlači. Aký podiel priestoru dostávala práve spomínaná etnická skupina – kedy sa začali objavovať v článkoch tlače texty o tom, či a akým problémom je židovstvo a židia pre Slovenský štát.

Vybranou problematikou sa podľa nových dostupných zdrojov zaoberá len málo autorov, alebo ľudí z radov odbornej verejnosti. Téma je nie len citlivá v nadväznosti na súčasné politické subjekty, ktoré vznikli na území moderného samostatného Slovenska, ale aj preto, že kompetentný občiansky alebo odborný názor má mať korektné faktografické základy.

Vzhľadom na výber témy bola za hlavnú metódu zvolená obsahová analýza. Výber metódy bol inšpirovaný konštatovaním Barčákovej a Buššu: „Časté pri obsahových analýzach je aj posudzovanie programových dokumentov politických strán z hľadiska umiestnenia na rôznych ideologických škálach ako konzervatizmus - liberalizmus, pravica - ľavica, preferencia slobody – silného štátu a pod.“ (Barčáková, Bušša 2017). Pochopiteľne – pre článok nepojednáva o programoch politických strán, ale angažovanou žurnalistikou, ktorá obsahovala ideologický spor zmienený vyššie.

V rámci príprav článku bola oslovená Slovenská národná knižnica v Martine, odkiaľ sme si zapožičali 15 knižných publikácií. Naskenovaných bolo približne 80 strán a priamo skúmaných ďalších viac ako 100 listov týkajúcich sa témy. Výskum pritom obmedzovala pandémia COVID-19.

Analyzované a komparované boli celoštátne najznámejšie a najdostupnejšie dobové noviny printovej tlače Slovenského štátu. Gardista 1939 – 1941, Slovák 1939 – 1941 a Nástup 1939 – 1941. Vyššie uvedené roky sú vymedzením času, kedy dané periodiká najintenzívnejšie propagovali tému židovstva a antisemitizmu. Celkový počet dostupných periodík, ktoré sme skúmali, bol 38 a jednotlivých článkov bolo taktiež 38.

Historicko-politická reflexia pojmu propaganda

Pojem propaganda predstavuje v spoločenských vedách pojem vyskytujúci sa od začiatku 19. storočia. Jeden z prvých výskytov propagandy sa spája s nástupom Napoleona Bonaparta k moci vo Francúzsku – konkrétne s vytváraním jeho cisárskej identity po roku 1804. „Bonaparte ovládal tiež

skvelo všetky domáce komunikačné kanály vrátane podliezavej tlače. Mohol tak okrem iných prípadov vždy prezentovať svoju vlastnú verziu vojenských udalostí a úloh, ktoré v nich zohrali jednotlivci a rôzne jednotky. Jeho slovo teda prijímalo nielen Francúzska, ale aj celý svet. Bonaparte síce nebol prvým vládcom a vrchným vojvodcom, ktorý si uvedomoval význam propagandy, ale nepochybne bol prvým, kto pochopil jej hlavný dopad vo vojne a účinne využíval stále masovejších médií“ (Johnson 2003). V roku 1824 prebehli v USA voľby prezidenta v ktorých neuspel ich veľký favorit generál Andrew Jackson. V reakcii na ich výsledok vznikla Demokratická strana, ktorá sa okrem iného stala mediálnou mašinériou vďaka ktorej sa Andrew Jackson stal prezidentom USA o štyri roky neskôr.

Masifikácia politiky západnej civilizácie – prerod európskej a severoamerickej spoločnosti na priemyselné demokracie, volebné reformy umožňujúce nadobudnutie volebného práva doposiaľ politicky neplnohodnotným častiam spoločnosti, vznik masových politických strán – sú len zovšeobecnené súvislosti zmien rušného 19. storočia. Mediálna komunikácia prostredníctvom tlačených novín bola bezpodmienečnou podmienkou úspechu na politickom trhu. „Dvadsať rokov devätnásteho storočia boli v Spojených štátoch, v Británii, vo Francúzsku aj v Nemecku prvým veľkým obdobím moci tlače“ (Johnson 1998).

Každá významná politická strana mala svoje stranické noviny, aby si dokázala vytvoriť širšie voľenské portfólium. Noviny boli najefektívnejším komunikačným nástrojom do vzniku a rozširovania sa rozhlasového (30. roky 20. storočia) a televízneho (50. roky 20. storočia) vysielania.

Rovnakú motiváciu mali totalitné politické strany, ktoré získavali politickú moc v Európe po 1. svetovej vojne. Na rozdiel od centristických politických strán ale povýšili propagandu z kvalitatívneho a kvantitatívneho hľadiska na vyššiu úroveň. Súčasne už propaganda neslúžila len na zisk a udržanie si moci v domácej politike, ale mala významnú úlohu pre zahranično-politické ciele. Rozsiahlejšie o tom pojednala Hannah Arendtová v diele *Pôvod totalitarizmu* (1958) a Carl Joachim Friedrich (1953) a spoločne s Zbigniewom Brzezinskim v diele *Totalitarian Dictatorship and Autocracy* (1956). Obe diela akcentujú miesto, úlohu a význam totalitnej propagandy (k týmto autorom pozri aj Štefančík 2012).

Trendy masovej politiky prirodzene rozšírili aj na Slovensku – najskôr ako súčasť Habsburskej monarchie a následne prvej Československej republiky, ktorú ukončila autonómia Slovenska ako medziobdobie k vzniku prvej Slovenskej republiky. Vzhľadom na autoritársky a neskôr totalitný vývoj Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HSĽS), ktorá sa od konca roka 1938 stala jedinou politickou stranou, bolo možné dedukovať charakter štátu a význam už nielen straníckej aj priamo štátnej propagandy.

Mediálne prostredie prvej Slovenskej republiky

Autonómia Slovenska z októbra 1938, ktorá historicky predchádzala vzniku Slovenskej republiky v marci 1939, naznačila politický štýl budúceho štátu. Krátko po vyhlásení autonómie sa začalo obmedzovanie základných ľudských práv a slobôd. Takmer okamžite boli zrušené alebo „prevzaté“ inštitúcie politickej opozície – politické združenia komunistov a sociálnych demokratov. K nim prislúchala ich stranická alebo sympatizujúca tlač.

Pre verejnosť zostali k dispozícii tri najvýznamnejšie tlačové periodiká, ktoré boli pod výhradnou kontrolou HSĽS. Analýza antisemitskej propagandy bola pripravená práve z nich a nižšie prinášame ich základnú charakteristiku:

Slovák (16.01.1919 – 01.04.1945) bol denník, ktorý sa po nástupe Hlinkovej slovenskej ľudovej strany stal médiom, ktoré možno považovať za primárne komunikačné printové médium vtedajšej vládnej garnitúry Slovenského štátu.

Gardista (16.01.1939 – 05.04.1945) pôvodne vychádzal ako týždenník, no po prebratí Hlinkovou gardou vychádzal na dennej báze od roku 1940. V ňom sa nachádzalo samozrejme politické spravodajstvo, ale aj klasické rubriky, ako napríklad šport, či kultúra.

Nástup - mladej slovenskej autonomistickej generácie (1939-1940) celý názov a podnázov časopisu bol *Nástup: mladej slovenskej autonomistickej generácie*, neskôr *Časopis mladej slovenskej generácie*. Bol to radikálny dvojtyždenník mladej ľudáckej generácie, ktorý s dôrazom nastoľoval základné otázky politického, hospodárskeho (priemysel, obchod, peňažníctvo, poľnohospodárstvo) aj kultúrneho života. Hodnotovo bol najbližšie vtedajšej Hlinkovej ľudovej strane.

Popri tzv. ľudáckej tlači pôvodne pôsobilo ďalších deväť opozičných denníkov a to agrárny Slovenský denník, Slovenská politika, Slovenský hlas a Novosti, Bratislavský A-Zet, ktorá bola silne národnosocialistická. Ďalej to bol Slovenský A-Zet, ľudácka ľudová politika, robotnícke Sociálnodemokratické noviny a komunistické Slovenské zvesti.

Pre politický vplyv bola periodická tlač mimoriadne dôležitá, preto HSĽS využila svoje mocenské postavenie na likvidáciu akejkoľvek demokratickej alebo inej ideovo odlišnej tlače. Medzi obeťami bola komunistická tlač, Slovenské zvesti informovali v roku 1938 o rozhodnutí autonómnej vlády zastaviť činnosť Komunistickej strany Československa na Slovensku a spolu s ním prišiel aj zákaz jej novín. Tlač na Slovensku, ktorú ďalej vykonávala KSČ bola ilegálna. Občiansky denník Ľudová politika zanikol ako ďalší.

V roku 1938 ministerstvo vnútra autonómnej vlády zakázalo činnosť sociálnodemokratickej strany na Slovensku. Tá sa o svoju záchranu snažila premenovaním sa na Slovenskú stranu pracujúceho ľudu. To jej však nepomohlo. A tak v roku 1938 zanikli aj Robotnícke noviny. V rovnakom roku prestal vychádzať aj Slovenský denník. Denník Slovenská politika neskôr prebrala priamo HSĽS. Ako ďalší zanikol aj denník Novosti a posledné zanikli v roku 1939 Slovenský hlas a Bratislavský A-Zet. Do rúk HSĽS sa dostali neskôr všetky tlačiarne, ktoré sa stali vydavateľom štyroch denníkov: Slovák, Slovenskej pravdy, Slovenskej politiky a Slovenskej slobody.

Do roku 1938 vychádzalo na Slovensku 389 titulov periodík, z ktorých zaniklo ešte počas toho roku 194 titulov. Zánik neskôr dokopy postihol 232 periodík. Ďalej sa pokračovalo vo vydávaní 157 titulov, z čoho 37 bolo náboženských.

Pôsobenie štátnej cenzúry

Nad obsahom tlače dohliadalo niekoľko inštitúcií. Hlavný dozor nad tlačou vykonával Úrad propagandy. Skladal sa skladal z: tlačového oddelenia, oddelenia pre vnútornú propagandu, pre zahraničné veci, hospodárske, sociálne, kultúrne a oddelenia pre spojovaciu službu a cenzúru. Úrad bol usmerňovaný aj nemeckým veľvyslanectvom v Bratislave.

Úlohu cenzúry mala v gescii tiež Ústredňa štátnej bezpečnosti, policajné riaditeľstvá a okresné úrady. V roku 1944 po začatí Slovenského národného povstania prevzalo agendu ministerstvo národnej obrany. Všetky pokyny týkajúce sa cenzúry sa priamo dotýkali formy a obsahu článkov, ich umiestnenia, rozsahu i titulkov.

Slovenská tlačová kancelária fungovala na samostatnej báze, ako tlačová agentúra, a taktiež ako ústredný orgán, ktorý usmerňoval periodiká na Slovensku. STK mala za povinnosť zverejniť všetky správy, ktoré sa týkali úradných správ a oznámení. To isté sa týkalo aj dopĺňania informácií a úradných oznámení nacistickým Nemeckom. Medzi oddelenia STK patrilo: oddelenie pre fotografie, maďarské a nemecké oddelenie, kultúrne a hospodárske, zahraničné a vnútropolitické. Medzi ich úlohy patrilo tlmočiť všetky nemecké správy. Pre tlač platilo, že niektoré periodiká vychádzali v jazyku slovenskom, nemeckom a maďarskom.

Krajinský úrad v Bratislave zaviedol takzvanú preventívnu cenzúru, ktorá sa udržala až do oslobodenia Slovenska. Úlohu cenzúry mala v gescii Ústredňa štátnej bezpečnosti, policajné riaditeľstvá a okresné úrady. V roku 1944 po začatí Slovenského národného povstania prevzalo agendu ministerstvo národnej obrany.

Ďalším orgánom, ktorý zasahoval do tlače bol Zväz novinárov na Slovensku, ktorého vznik sa datuje do roku 1940. Jeho šéfom bol taktiež člen HSĽS. V nacistickom Nemecku fungovala takzvaná Tlačová komora, ktorá neskôr vznikla aj na Slovensku, a pre všetkých novinárov bolo členstvo povinné. Komora však nevyvíjala takmer žiadnu činnosť a nijako sa ďalej nerozvíjala (Duhajová, Šefčák 1993).

Analýza článkov vybranej periodickej tlače

Články periodickej tlače boli analyzované z hľadiska ich obsahu, formálneho členenia, formy, postojov, o tom, či informoval objektívne, subjektívne, alebo neutrálne. Sú venované periodikám *Gardista* v rokoch 1939-1941, *Slovák* v rokoch 1939-1941 a *Nástup* 1939-1940. Časové vymedzenie vychádza z predpokladu najčastejšieho výskytu skúmanej témy.

Tabuľka č. 1: Prehľad denníka *Gardista*

č.	názov článku	vydanie	informácia
1.	Chceli novoveskí židia očierniť HG?	25. 2. 1939	negatívna
2.	Tajná židovská svetovláda	22. 4. 1939	negatívna
3.	Arizácia	7. 6. 1940	negatívna
4.	Ak chceš robiť prácu čistú, stráň sa Žida talmudistu!	24.10. 1940	negatívna
5.	Židovská otázka nový manželský zákon v Maďarsku	1.11. 1941	negatívna
6.	Francúzski Židia pozbavení mandátov	28.11.1941	negatívna

Tabuľka č. 2: Prehľad denníka *Slovák*

č.	názov článku	vydanie	informácia
1.	Časopis Židov na Slovensku povolený	16. 3. 1939	neutrálna
2.	Žid-predražovateľ a reťazový obchodník	2. 7. 1939	negatívna
3.	Pašoval kožu cez hranice	4. 10. 1940	negatívna
4.	Riešenie židovskej otázky na Slovensku	23. 1. 1940	negatívna

5.	Žid oklamal žida	29. 10. 1941	negatívna
6.	Mimoriadna dávka zo židovského majetku	19. 11. 1941	negatívna

Tabuľka č. 3: Prehľad a analýza tlače Nástup

č.	názov článku	vydanie	informácia
1.	Čo sa urobilo v židovskej otázke	1. 1. 1939	neutrálna
2.	O príčinách slovenského vystaňovalectva	1. 5. 1939	negatívna
3.	Neznášateľnosť slovanská, dielom židovským	15. 7. 1940	negatívna
4.	Takí sú židia	1. 9. 1940	negatívna

Pôvodne sme predpokladali, že viac ako 50 percent tlače z jej celkového existujúceho počtu sa venovalo antisemitizmu a židom. Predpoklad sa nepotvrdil. Vyvráteniu predpokladu nahráva aj fakt, ktorý je overiteľný a viditeľný pri citáciách článkov a to tak, že pri článku je uvedený počet strán jednotlivého výťažku a počet strán, kde sa nachádzajú články o židovskej téme.

Podobne sme predpokladali, že nadpolovičná väčšina zverejnených článkov sa venovala arizácii. Podľa zistených údajov a už ako vyplýva aj z nadpisov článkov, sa téme arizácie venovali periodiká približne z 1/3. Prípadne sa v niektorom článku táto téma objavila iba okrajovo.

Naopak – potvrdil sa predpoklad, že najčastejšie komunikovaná téma v tomto poradí od najčastejšie komunikovaných po najmenej: židovská otázka, obmedzujúce zákony a arizácia majetku. Podľa názvu článkov v tabuľkách vidno, že prevažuje téma Žid, na druhom mieste sa umiestnili témy spojené so zákonmi týkajúcimi sa židov a ich života a na treťom mieste sa umiestnila z hľadiska početnosti výskytu arizácia. Téme arizácie sa venovali články skôr okrajovo a až neskôr vzhľadom na to, že deportácie a sťahovanie židov začalo neskôr po roku 1940.

Potvrdilo sa tiež, že slovo žid, alebo iné s ním spojené, sa objavilo prakticky v každom nadpise článkov. Či sa jednalo o objektívne informácie alebo subjektívne, slovo žid malo zastúpenie skoro v každom nadpise.

V každom čísle skúmaných periodík sa priemerne nachádzal jeden článok. Len v niekoľkých prípadoch boli dva články. Nestretli sme sa však s tým, že by boli v jednom výťažku dva články venované antisemitizmu, a to vo veľkom rozsahu. Ak v jednom výťažku boli dva a viac článkov, jeden bol obsiahlejší a ďalšie kratšie najmä ako rubriky. Ich rozsah článkov

bol individuálny v závislosti od periodika. Denník Gardista mal stredne dlhé články približne na 1/5 až 1/4 strany a najrozsiahlejšie články boli uvedené v dvojtyždenníku Príchod, kde sa články pokojne rozprestierali i na stanu, prípadne viacero strán.

Záver

Antisemitská propaganda prvej Slovenskej republiky patrila svojím charakterom k priemerne sofistikovaným a agresívnym. Ak ju porovnáme s propagandou nemeckých nacistov išlo o menej vyhrotenú rétoriku. V porovnaní s propagandou v ostatných európskych krajinách po ich okupácii Nemeckom, v rovnakej miere sa opierala o ľudové a rasové predsudky.

Židia v rámci ľudáckej politickej propagandy dostali úlohu hlavného nepriateľa. HSĽS židov „potrebovala“ ako cieľ, ktorý opodstatňuje nielen jej existenciu ako ochrankyne slovenských kresťanov, alebo židia boli „argumentom“ agresívneho politického štýlu a to nielen v domácej, ale od roku 1939 a 1941 aj zahraničnej politike. Potvrdzuje sa tým tvrdenie Radoslava Štefančíka a Jána Lidáka: „Národ teda aj tu zohráva ústrednú kategóriu, ktorého záujmy chcú extrémisti brániť. Okrem ľudu je v tejto vete uvedený aj odkaz na Boha. Kresťanstvo a odvolávanie sa na nadprirodzenú bytosť je nevyhnutnou súčasťou politického slovníka slovenských extrémistov“ (Štefančík, Lidák 2017).

Židia, ktorých na území Slovenskej republiky žilo podľa úradných odhadov 89 000 (presnejší údaj je známy zo sčítania obyvateľov 1930 a to 135 000), mali byť príčinou všetkých životných problém a nešťastia Slovákov. Čo je samozrejme málo uveriteľné aj vzhľadom na to, že podľa údajov z 1940 žilo na Slovensku celkom takmer 2,5 milióna obyvateľov.

Slovenský snem iniciatívne prijal v tzv. „Židovskom kódexe“ (vydaný 9. 9. 1941 – zhodou okolností 80 rokov od dňa, kedy vzniká tento článok) zoznam opatrení prostredníctvom ktorého sa zo židov stali bezprávní ľudia. O pol roka neskôr sa začalo s „presídľovaním“ židov z územia Slovenska do koncentračných táborov v Poľsku, za čo slovenská vláda platila Nemeckej ríši 500 ríšskych mariek. Následkom toho približne 2/3 slovenskej populácie židov zahynulo.

Napriek vyššie uvedeným súvislostiam antisemitská propaganda nikdy nenaznačovala riešenie „židovskej otázky“, ani nevyzývala na násilie. Jej úlohou bolo len zreteľné označenie „nepriateľa“ spôsobujúceho aj najmenej pravdepodobné činy alebo im boli pripisované vlastnosti, ktoré majú v rovnakej miere iné rasy, národy, komunity alebo veriaci.

Archivované novinové články:

- Chceli novoveskí Židia očierniť HG.* In Gardista, roč. 1., č. 6., s.8.
- Tajná židovská svetovláda.* In Gardista, roč. 1., č. 12, s. 8.
- Arizácia.* In Gardista, roč. 2., č. 23., s. 8.
- Ak chceš robiť prácu čistú, stráň sa Žida talmudistu!* In Gardista, roč. 2., č. 43., s. 2.
- Židovská otázka nový manželský zákon v Maďarsku.* In Gardista, roč. 3., č. 251. s. 7.
- Francúzsky Židia pozbavení mandátov.* In Gardista, roč. 3., č. 251. S. 4.
- Časopis Židov na Slovensku povolený.* In Slovák, roč. 21., č. 63., s. 3.
- Žid predražovateľ a reťazový obchodník.* In Slovák, roč. 21., č. 150., s. 7.
- Pašoval kožu cez hranice.* In Slovák, roč. 22., č. 236., s. 6.
- Riešenie židovskej otázky na Slovensku.* In Slovák, roč. 22., č. 22., s. 4.
- Žid oklamal žida.* In Slovák, roč. 23., č. 250., s. 6.
- Mimoriadna dávka zo židovského majetku.* In Slovák, roč. 23., č. 267., s. 8.
- Takí sú židia.* In Nástup, roč. 7., č. 1., s. 15.
- Neznášanlivosť slovanská, dielom židovským.* In Nástup, roč. 7., č. 9., s. 7.
- Čo sa udialo v Židovskej otázke.* In Nástup, roč. 8., č. 15. – 16., s. 6.
- O príčinách slovenského vystahovalectva.* In Nástup, roč. 8., č. 13. 14., s. 6. - 12.

Literatúra

- ARENDT, H. (1958): *The Origins of Totalitarianism*. Cleveland, New York: Meridian Books.
- BARRČÁKOVÁ, M.; BUŠŠA, M. (2017): Jazyk extrémizmu na Slovensku. In: ŠTEFANČÍK, R. (ed.): *Jazyk a politika. Na pomedzí lingvistiky a politológie IV*. Bratislava: EKONÓM. s. 229-230.
- FRIEDRICH, C. J. (1953): *Der Verfassungsstaat der Neuzeit*. Berlin: Springer Verlag.
- FRIEDRICH, C. J.; BRZEZINSKI, Z. (1956): *Totalitarian Dictatorship and Autocracy*. Harvard univerzity press.
- JOHNSON, P. (1998): *Zrození moderní doby*. Praha: Academia.
- JOHNSON, P. (2003): *Napoleon*. Brno: Barrister a Principal.
- SARTORI, G. (1993): *Teória demokracie*. Bratislava: Archa.
- ŠEFCÁK, L.; DUHAJOVÁ, Z. (1999): *Dejiny slovenského novinárstva 1948 – 1968*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- ŠTEFANČÍK, R. (2012): *Uvažovanie o politike (nielen) v nemecky hovoriacom prostredí*. Trnava: SSRP.

- ŠTEFANČÍK, R. (2019): Lexika totalitných ideológií v jazyku pravicových extrémistov. In: ŠTEFANČÍK, R. (ed.): *Jazyk a politika. Na pomedzí lingvistiky a politológie IV*. Bratislava: EKONÓM, s. 237-238.
- ŠTEFANČÍK, R.; LIĐÁK, J. (2017): Jazyk a nepriateľ. Jazyk pravicového extrémizmu. In: ŠTEFANČÍK, R. (ed.): *Jazyk a politika. Na pomedzí lingvistiky a politológie II*. Bratislava: EKONÓM, s. 473-483.

Kontakt:

PhDr. Miroslav Řádek, PhD.

Katedra politológie
Trenčianska univerzita Alexandra
Dubčeka v Trenčíne

Department of political science
University of Alexander Dubček in
Trenčín

E-mail Address: miroslav.radek@tnuni.sk

Mgr. Pavol Struhár, PhD.

Katedra politológie
Trenčianska univerzita Alexandra
Dubčeka v Trenčíne

Department of political science
University of Alexander Dubček in
Trenčín

E-mail Address: pavol.struhar@tnuni.sk

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7860-0047>